

*Strategija razvoja
kreativnosti u
osnovnoškolskom
i srednjoškolskom
odgoju i obrazovanju*

**KOME
TREBA
KREATIVNOST?**

Sadržaj

- 1. Uvod — str. 1**
 - 1.1. Misija kreativne grupe predmeta — str. 2
 - 1.1.1. Opći cilj — str. 2
 - 1.1.2. Specifični ciljevi — str. 2
 - 1.2. Vizija kreativne grupe predmeta — str. 3
 - 1.3. Strateško pitanje — str. 4
 - 1.4. Ključni ciljevi kreativne grupe predmeta — str. 5
 - 1.5. Dugoročna dobrobit razvoja kreativnosti u predtercijarnom odgoju i obrazovanju — str. 5

- 2. Sadašnje stanje — str. 6**
 - 2.1. Osnovna škola — str. 6
 - 2.2. Primjer nastave Likovne kulture — str. 6
 - 2.3. Srednja škola — str. 7
 - 2.4. Obrazovanje nastavnog kadra — str. 7

- 3. Razvojna projekcija — str. 9**
 - 3.1. Visoka dodana vrijednost — str. 9
 - 3.2. Obrazovanje nastavnog kadra — str. 9
 - 3.3. Kreativne kompetencije građanstva kao krajnji ishod poučavanja vizualne kulture — str. 10

- 4. Relevantni kontekst u zemljama EU — str. 11**

- 5. Prijedlog općih dugoročnih ishoda — str. 16**
 - 5.1. Dugoročni ishodi kreativnog obrazovanja — str. 16
 - 5.2. Opći ishodi učenja za umjetničko polje Vizualna kultura i umjetnost — str. 17

- 6. Strateške postavke i ciljevi — str. 18**

1. Uvod

Nastava koja potiče kreativnost¹ temelj je stvaranja resursa za kreativno društvo, kulturu i gospodarstvo koje stvara visoku dodanu vrijednost².

Kreativno obrazovanje doprinosi otvaranju našeg društva i stvaranju prostora za razvijanje transverzalnih kompetencija djece i mladih, koje se u EU smatraju ključnim kompetencijama 21. stoljeća. Takvo obrazovanje mlade opskrbljuje znanjem i iskustvima potrebnima za vođenje uspješnog i smislenog života i omogućuje im da dosegnu standarde koje obrazovan čovjek mora imati kako bi udovoljio društvenim izazovima.

Logično razmišljanje, kreativno razmišljanje i kritičko razmišljanje temelji su održivog razvoja³, stoga je potrebno da Hrvatska kao članica EU u svoje mehanizme društvenog, kulturnog i političkog razvoja uklopi kreativno obrazovanje, kao jedan od fundamentalnih načina na koje naša država i njeni građani mogu ići prema dugoročnim razvojnim ciljevima, te da uključi sredstva i alate koji tome vode i pomažu. U suočavanju s izazovima svjetske gospodarske utakmice Hrvatska se mora preusmjeriti na društveni, kulturni i gospodarski razvoj potaknut inovacijama i kreativnošću pojedinaca te na obrazovanje koje oslobađa potencijale svake mlade osobe. Potrebni su nam odgoj i obrazovanje koji su usmjereni na razvijanje kreativnosti, motivacije za učenje, afektivnih i kognitivnih potencijala djece i mladih, te koji otvaraju mogućnosti da pojedinci svojim kapacitetima doprinose društvenom prosperitetu. Također nam je potrebno obrazovanje koje se uklapa u europske obrazovne tendencije definirane kroz niz dokumenata Europske unije⁴.

Cilj je ove inicijative ukazati na to koliko je razvijanje i poticanje kreativnost bitno za razvoj ljudskih potencijala u cjelini, a time i razvoj cijelog društva, te ponuditi konkretne mjere i aktivnosti u tom smjeru.

1 — Kreativnost (hrv. stvaralaštvo) je mentalna aktivnost koja obuhvaća kognitivni, psihološki i sociološki aspekt. To je psihološki fenomen u kojem prevladava divergentno mišljenje, uz određenu količinu konvergentnog mišljenja. Faktori divergentnog mišljenja su: 1. fleksibilnost (sposobnost proizvodnje mnogih relevantnih ideja, što više rješenja nekog problema), 2. fluentnost (mogućnost simultanog sagledavanja različitih mogućnosti, što više kategorija), 3. originalnost (sposobnost proizvodnje rijetkih ili posve novih ideja) i 4. elaborativnost (sposobnost nadopuna ideja detaljima), a faktori konvergentnog mišljenja (u kreativnosti) su 5. osjetljivost za probleme (uočavanje nedostataka ili potrebe za promjenama ili poboljšanjima u postojećim stvarima) i 6. redefinicija (sposobnost napuštanja starih načina tumačenja poznatih predmeta kako bi se iskoristili u nove svrhe).

2 — Dodana vrijednost je razlika između vrijednosti proizvedenih dobara i troškova materijala i drugih radova upotrijebljenih u njihovoj proizvodnji. To je novostvorena vrijednost koju proizvođač dodaje proizvodu prije nego što ga proda kao novi proizvod s obzirom na razinu njegove konkurentnosti

3 — Održivi razvoj odgovorno promišlja i ostvaruje potrebe sadašnjosti bez ugrožavanja mogućnosti budućih generacija da ostvare svoje potrebe i pritom brine o očuvanju životnog okruženja.

4 — Vijeće Europske unije – Vijeće za obrazovanje, mlade i kulturu; Bruxelles, 12. svibnja 2009.; Official Journal of the European Union, 11. 12. 2009., C 301; Vijeće Europske unije – Vijeće za obrazovanje, mlade, kulturu i sport: Kulturne i kreativne kompetencije i njihova uloga u izgradnji intelektualnog kapitala Europe, Bruxelles, 28. i 29. studeni 2011.; Vijeće Europske unije, Preporuka Europskog parlamenta i Vijeća o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje (Recommendation 2006/962/EC of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning [Official Journal L 394 of 30.12. 2006.]); prema odluci Parlamentarne skupštine Vijeća Europe, Odbora za kulturu, znanost i obrazovanje, Doc 11989, 9. srpnja 2009.: Hrvatskoj, kao budućoj članici EU, i u ekonomskom i u kulturnom području potrebni su osposobljeni građani (...) koji razmišljaju kreativno i inovativno, koji su sposobni birati i donositi odluke; zaključci Vijeća za obrazovanje, mlade i kulturu, Bruxelles, 12. svibnja 2009.: Kultura, kreativnost i inovativnost su vitalni za konkurentnost i razvoj europskih ekonomija i europskih društava u vremenima stalnih promjena i ozbiljnih izazova.

1.1. Misija kreativne grupe predmeta

1.1.1. Opći cilj

Poticati kulturu kreativnosti. Razvijanje kreativnosti u osnovnom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju znači stvaranje dugoročnog resursa za kreativno i inovativno društvo, za razvijenu kulturu, umjetnost, znanost, kulturnu pismenost i samosvijest, te za gospodarstvo visoke dodane vrijednosti.

1.1.2. Specifični ciljevi

1. Primjena i razvoj višestrukih inteligencija (prema H. Gardneru: lingvistička, logičko-matematička, prostorna ili spacijalna, glazbena, intrapersonalna, interpersonalna, tjelesno-kinestetička, naturalistička i egzistencijalna);
2. Razvoj viših kognitivnih funkcija: pronalaženje problema, rješavanje problema, planiranje, promišljanje, kreativnost, dubinsko razumijevanje; promišljanje o vlastitom pamćenju (metamnemoničke sposobnosti), vlastitom razmišljanju (metakognitivne sposobnosti) i vlastitim reprezentacijama (metareprezentacijske sposobnosti);
3. Kreativni i duhovni razvoj, kulturni identitet i razvoj umjetnosti;
4. Ovladavanje jezicima različitih umjetnosti;
5. Razvijanje kreativnog izražavanja i suzbijanje ukalupljenosti, konformizma i stereotipnosti u obrazovanju i izražavanju;
6. Stvaranje kreativnog, inovativnog i metodološkog resursa za sva područja te kreativni razvoj STEM⁵ područja na dinamičnim tržištima i u suvremenom globalnom okruženju;
7. Razvoj kritičkog mišljenja u cilju stvaranja svjesnih i odgovornih pojedinaca koji preuzimaju inicijativu u kreiranju društva u kojem žive;
8. Vizualna i medijska pismenost, komunikacija i identitet u globalnom okruženju u kojem je vizualna i medijska komunikacija dominantna;
9. Sposobnost samostalnog kreativnog razvoja kroz život i učenje u svakodnevnom životu.

1.2. Vizija kreativne grupe predmeta

Tri su osnovna pokretača održivog razvoja: logično razmišljanje, kreativno razmišljanje i kritičko razmišljanje. Nužna je uravnotežena zastupljenost svih odgojno-obrazovnih područja, čime se omogućuje ravnomjeran razvoj svih načina razmišljanja i time potiče cjelovit razvoj učeničke osobnosti i svih sposobnosti.

Umjetničko područje unutar osnovnoškolskog i srednjoškolskog obrazovanja, koje obuhvaća vizualnu kulturu i umjetnost, glazbenu kulturu i umjetnost, filmsku i medijsku kulturu i umjetnost, dramsku kulturu i umjetnost, umjetnost pokreta i plesa, potrebno je osnažiti i tretirati kao jedno od ključnih uporišta i resursa za razvoj suvremenog hrvatskog društva. Time bi se stvorila platforma za jedinstveno djelovanje u cilju podizanja razine kreativnog i kritičkog mišljenja u društvu, propitivanja postojećeg stanja i aktivno sudjelovanje u promjenama. Važna je također svijest da je vizualna, audio i medijska pismenost temelj aktivne komunikacije, identiteta i konkurentnosti u suvremenom svijetu.

U tzv. knowledge-based ekonomijama globaliziranog svijeta, intellectual property sektor, koji je u samom centru kreativne industrije, već je odavno najznačajniji pojedinačni sektor najvećih svjetskih ekonomija. Stoga ne čudi da je britanski National Advisory Committee on Creative and Cultural Education (NACCCE) još 1999. u svom izvješću All Our Futures: Creativity, Culture and Education prepoznao važnost oslobađanja kreativnih ljudskih potencijala u suvremenoj ekonomiji koja stvara proizvode i usluge veće dodane vrijednosti od tradicionalne.

Linearni modeli učenja, kao i poslovnog upravljanja, pokazali su se nedovoljno učinkovitim za razvoj konkurentnog i održivog gospodarstva. Kreativne metode učenja podrazumijevaju aktivno rješavanje problema kroz propitivanje, poticanje empatije, razvoj ideja i praktičan rad, a procesi koji se pritom koriste su iterativni i ciklički.

Takvi modeli učenja uključuju principe koji čovjeka i njegove potrebe pozicioniraju u središte procesa, njegujući istovremeno participativne metode rada, prihvaćanje tuđih gledišta i širenje svjetonazora. Dugoročno, sustavni rad na razvoju kreativnog i kritičkog mišljenja kroz nastavne procese unutar umjetničkog područja vodi u poduzetnost, konkurentno gospodarstvo, kulturnu pismenost i prepoznatljivi kulturni identitet u globalnom kontekstu.

1.3. Strateško pitanje

Želimo li biti društvo koje stvara nisku ili visoku dodanu vrijednost?

Kreativnost, inovativnost, identitet i kultura kvalitete su preduvjeti za stvaranje visoke dodane vrijednosti.

Kreativnost je ključni društveni i razvojni resurs. Znanje tek uz kreativnost postaje nova vrijednost i inovacija, stoga je potrebno još jače poticanje kreativnosti u predtercijarnom obrazovanju, za što su nužne dodatne kompetencije nastavnika u osnovnim i srednjim školama.

Kultura kvalitete, kao težnja trajnom razvoju i unaprjeđenju vlastitog rada, očituje se u poticanju izvrsnosti u učenju i poučavanju, ali i u razvoju svih čovjekovih potencijala, pogotovo kreativnosti te sposobnosti rješavanja problema i kritičkog mišljenja, kao i u odgovornosti, inicijativi, djelovanju ka postizanju strateških ciljeva i istovremeno zadovoljstva svih dionika na svim razinama obrazovnog sustava. Predtercijarno obrazovanje potrebno je gledati kao sastavni dio društva, kulture i gospodarstva. Stoga je neophodno strateški isplanirati pristup pojedincu u obrazovnom procesu u cilju razvoja svih njegovih potencijala koji doprinose podizanju razine kvalitete, kreativnosti i inovativnosti te njegovoj inkluziji u kulturu, društvo i gospodarstvo. Posebno je bitna stavka osmišljavanje i organizacija kompleksnog sustava cjeloživotnog učenja.

UNESCO je 1999. apelirao na sve koji odlučuju o politikama obrazovanja da umjetničko i kulturno obrazovanje pozicioniraju na posebno i istaknuto mjesto u obrazovanju svakog djeteta od vrtića do kraja srednje škole. U ožujku 2009. Europski parlament je donio rezoluciju *Artistic Studies in the European Union*.

Glavne preporuke uključuju: umjetničko obrazovanje trebalo bi biti obavezno na svim razinama obrazovanja; u poučavanju umjetnosti treba koristiti najsuvremenije informacijsko-komunikacijske tehnologije; povijest umjetnosti mora obuhvaćati susrete s umjetnicima i posjete kulturnim sadržajima⁶.

Ključne strateške postavke koje trebaju dovesti do ostvarivanja vizije, uz uvažavanje misije nacionalnih strategija obrazovanja, kulture i gospodarstva:

1. Umrežavanje, osnaživanje i razvoj predmeta iz umjetničkog područja u predtercijarnom obrazovanju;
2. Uravnotežena zastupljenost odgojno-obrazovnih područja, čime se omogućuje cjelovit razvoj učenikove osobnosti i njegovih sposobnosti;
3. Ishodi učenja usmjereni na podizanje kvalitete u kulturi, društvu i gospodarstvu;
4. Kultura i medijska pismenost te generičke kompetencije proizašle iz razvoja viših kognitivnih funkcija na nastavi predmeta umjetničkog područja;
5. Vizualna pismenost odgojno-obrazovnih sadržaja te kreativni i kritički pristup nastavnim sadržajima u skladu sa suvremenim postavkama odgojno-obrazovnog procesa (udžbenici, informacijsko-komunikacijske obrazovne aplikacije, vizualizacija nastavnih sadržaja itd.);
6. Kreativno i kritičko mišljenje koje se razvija predmetima umjetničkog područja neophodno je za razvoj STEM područja (posebno su primjenjive kompetencije iz polja vizualnih umjetnosti i dizajna).

6 — Iz dokumenta *Arts and Cultural Education at School in Europe*, © Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, 2009.

1.4. Ključni ciljevi kreativne grupe predmeta

- ▶ Kreativno rješavanje problema i razvoj kritičkog mišljenja;
- ▶ Vizualna pismenost i vizualna komunikacija;
- ▶ Razvoj fine psihomotorike i artikulacije;
- ▶ Naglasak na kreativnom, stvaralačkom i umjetničkom procesu, čiji su dijelovi: percepcija, planiranje, izrada skice, realizacija i evaluacija primjenjivi u svim kreativnim, inventivnim i inovativnim projektima;
- ▶ Kreativni, inovativni i metodološki resurs za umjetničko, društveno i humanističko područje i kreativni razvoj STEM područja;
- ▶ Sposobnost provođenja zamisli i konkretnih realizacija ideja rješavajući poteškoće;
- ▶ Sposobnost artikulacije ideja i vizualizacije za sva područja;
- ▶ Inicijativa i poduzetnost te kulturna svijest i izražavanje;
- ▶ Poučavanja uzročno-posljedičnih veza percepcije i kreativne reakcije, komunikacije i interpretacije;
- ▶ Kreativno rješavanje problema i učenje putem istraživanja.

1.5. Dugoročna dobrobit razvoja kreativnosti u predtercijarnom odgoju i obrazovanju

- ▶ Kreativni i inovativni resurs društva;
- ▶ Poticanje kreativnosti kao temeljnog ljudskog potencijala;
- ▶ Kreativnost kao kulturni identitet Hrvatske;
- ▶ Razvoj umjetnosti i kulture;
- ▶ Unaprjeđenje samosvijesti društva;
- ▶ Planiranje, oblikovanje i primjena metoda za vođenje kreativnih procesa u društvu i gospodarstvu;
- ▶ Kreativnost i u području znanosti i u području tehnologija;
- ▶ Kreativnost i konkurentnost industrije;
- ▶ Povećanje inovativnosti i konkurentnosti društva na dinamičnim tržištima;
- ▶ Vizualna i medijska pismenost obrazovnih sadržaja od udžbenika do informacijsko komunikacijskih obrazovnih aplikacija te kompetentna vizualizacija gradiva;
- ▶ Razumijevanje, komunikacija i kreativni identitet u globalnom kontekstu;
- ▶ Razvijene sposobnosti i potreba za kreativnim inoviranjem u različitim okruženjima tijekom života;
- ▶ Inicijativa i poduzetnost te kulturna i umjetnička svijest i izražavanje;
- ▶ Kreativno reagiranje u nepoznatom i novom okruženju te osposobljenost za cjeloživotni kreativni razvoj;
- ▶ Kreativnost kao temelj kontinuirane kulture promjene.

2. Sadašnje stanje

2.1. Osnovna škola

Nastavni proces u tom segmentu razvoja kreativnosti kao temeljnog ljudskog potencijala i društvenog resursa u proteklih je 18 godina potpuno marginaliziran i suočen s dvama temeljnim problemima: neadekvatnom satnicom i nastavnim programom koji ne uspijeva odgovoriti na mnoge važne odgojne i obrazovne ciljeve te pripremiti učenike za njihovu ulogu svjesnih i aktivnih sudionika u suvremenom vizualnom okruženju.

2.2. Primjer nastave Likovne kulture

Godine 1996. ukida se jedan sat nastave predmeta Likovna kultura u obveznom osnovnoškolskom obrazovanju te je nastava svedena na potpuno neadekvatnu satnicu od jednog sata tjedno, ukupno 35 sati tijekom čitave nastavne godine.

Jedan sat tjedno izuzetno je limitirajući vremenski okvir za poticanje i razvoj kreativnog mišljenja te usvajanje generičkih kompetencija potrebnih za učenikov cjeloživotni kreativni razvoj i učenje. Nastava se često odvija u blok satima svakog drugog tjedna (dakle, dva puta mjesečno). Time se stvara diskontinuitet u radu, što onemogućuje sustavno i kompetentno usvajanje znanja i vještina. Okvir od samo jednog sata tjedno (ili dva sata svaki drugi tjedan) negativno utječe i na razvoj psihomotoričkih kompetencija zbog nedostatnog vremena za fizičko izvođenje praktičnog rada na nastavi likovne kulture.

Treba naglasiti da su 1996. godine na isti način smanjene satnice tehničke i glazbene kulture čime je značajno umanjen odgojni, kreativni i praktični aspekt nastave u cjelokupnom obrazovnom kurikulumu.

Prema HNOS-u se 2006. godine uvodi Nastavni plan i program za predmet Likovna kultura koji kreće iz znanstvene pozicije i nastoji strukturirati vizualni aspekt umjetničkog područja. U neposrednoj praksi se program, čije je glavno težište na poznavanju i razumijevanju likovnih pojmova, pokazao ograničavajućim. Mnogi sadržaji sagledavaju se isključivo kroz pitanje forme, bez stvarnih poveznica s njihovim povijesnim, kulturnim i društvenim kontekstom, što je od izuzetne važnosti za razvoj kulturne svijesti i osobnu nadgradnju kroz ove sadržaje. Iako su ovakve poveznice preporučene HNOS-om, one su onemogućene prekratkim vremenom tj. premalom satnicom. Nastava je koncipirana linearno i fragmentirano, po nastavnim satima na kojima se tijekom osam godina obrađuju nepovezane nastavne teme koje se često i nelogično ponavljaju.

Program ne zadovoljava potrebe naraštaja 21. stoljeća koji živi u postmodernom društvu usluga te odrasta okružen novomedijskim tehnologijama i nevjerovatnom količinom informacija. Gradivo nije povezano sa stvarnim potrebama u životu učenika, a mnogi su sadržaji neadekvatno zastupljeni. Prije svega, to su sadržaji s područja vizualnih komunikacija, dizajna, arhitekture i urbanizma te novih medija. Praksa je pokazala da je ovako koncipirana nastava likovne kulture u osnovnoj školi dekontekstualizirana i u nedovoljnoj mjeri potiče razvoj važnih aspekata vizualnog izražavanja, kao što su neverbalna komunikacija s okolinom, izražavanje misli i osjećaja, razvoj kreativnog i kritičkog mišljenja, uspostavljanje odnosa između divergentnog i konvergentnog mišljenja, terapijski učinak umjetnosti.

2.3. Srednja škola

U srednjim školama s gimnazijskim programom nastava Likovne umjetnosti predaje se 1 sat tjedno sve četiri godine (s iznimkom prirodoslovno-matematičkih gimnazija koje imaju 1 sat tjedno samo u prva dva razreda). Nastavni plan i program nepromijenjen je već četiri desetljeća: u prvom razredu se uči likovni jezik, a u ostala tri (odnosno jednom u prirodoslovno-matematičkim gimnazijama) posvećen je povijesti umjetnosti.

Na prvi pogled je očita velika razlika između programskog i metodičkog pristupa u osnovnoj i srednjoj školi. Dok se u OŠ naglasak većinom stavlja na svladavanje sadržaja kroz praktičan rad, u srednjoj školi praktičnog rada nema i nastava se orijentira prema predavanjima o povijesti umjetnosti.

Time se gubi odgojna komponenta nastave kojoj je cilj podizanje kulturne svijesti, te sposobnosti ekspresije i participacije u suvremenom društvu.

Pri izradi novog predmetnog kurikulumu i nastavnog plana i programa u srednjim školama s gimnazijskim programom trebalo bi također povećati satnicu na 2 sata tjedno te osmisliti sadržaje koji se nadovezuju na osnovnoškolske. Neophodno je ojačati odgojnu i iskustvenu komponentu predmeta te osuvremeniti sadržaj uvođenjem novih područja, poput vizualne komunikacije.

U srednjim školama za umjetničko vizualno obrazovanje programi se temelje na zanatskom pristupu s kraja 19. stoljeća. Često nisu kompatibilni s programima fakulteta na koje se uglavnom upisuju učenici škola s umjetničkim programima. Istovremeno, ni ne osposobljavaju učenike za samostalan rad nakon završene srednje škole.

2.4. Obrazovanje nastavnog kadra

Nastavni kadar koji predaje Likovnu kulturu dolazi iz različitih obrazovnih koncepcija.

Predmetnu nastavu Likovne kulture mogu predavati oni koji su završili: nastavničke diplomске sveučilišne studije na akademijama likovnih umjetnosti u Republici Hrvatskoj; umjetničke diplomske sveučilišne studije na akademijama likovnih umjetnosti u RH uz dodatno stjecanje 60 ECTS bodova pedagoško-psihološko-didaktičko-metodičke grupe predmeta; iznimno, diplomski studij razredne nastave na Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu s pojačanim predmetom Likovna kultura⁷.

U razrednoj nastavi likovnu kulturu mogu predavati oni koji su završili adekvatan diplomski sveučilišni studij razredne nastave na nekom od učiteljskih fakulteta.

Nastavni kadar koji predaje Likovnu umjetnost u srednjim školama obrazuje se na Nastavničkom odsjeku Akademije likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu i na Odsjeku za povijest umjetnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i drugim gradovima.

Programi na navedenim institucijama potpuno su različiti, stoga su profesionalne i umjetničko-metodičke kompetencije nastavnika u školama i kvaliteta u neposrednoj praksi neujednačeni. Ne postoje jasni i čvrsti parametri vrednovanja od strane nadležnih institucija, kao ni parametri samovrednovanja.

Trebala bi se uspostaviti suradnja između navedenih fakulteta u cilju osuvremenjivanja studijskih programa, (re)definiranja ključnih kompetencija koje se stječu studijem i stvaranja preduvjeta za uspješnu provedbu kurikularne reforme.

7 — Diplomirani učitelji razredne nastave s pojačanom likovnom kulturom zapošljavaju se kad se na natječaj ne javi kandidati sa završenim diplomskim nastavničkim studijem na nekoj od umjetničkih akademija.

Od primarnog je značenja umrežavanje visokoškolskih studija kreativnih područja sa studijima iz STEM područja te uspostavljanje međuinstitucijskih suradnji u cilju obogaćivanja programa STEM područja ishodima učenja koji se tiču razvoja kreativnog i kritičkog principa mišljenja te višestrukih inteligencija.

Samo takva stručnost budućeg nastavnog kadra može osigurati razvoj kreativnog i kritičkog mišljenja te adekvatne kognitivne, afektivne i psihomotoričke dosege učenika u osnovnim i srednjim školama.

To je jedini ali i sveobuhvatni način na koji je moguće stvarati platforme aktivnosti i inicijativa za Hrvatsku kao kreativno i inovativno društvo u ujedinjenoj, kreativnoj Europi (Creative Commons in Europe documents).

3. Razvojna projekcija

Preduvjet za stvaranje održivog razvoja je poticanje logičkog, kreativnog i kritičkog razvoja i mišljenja. Ključno je vratiti satnicu u kojoj učenike potičemo na kreativno razmišljanje, ali i znatno unaprijediti sadržaje kreativne nastave u skladu s kontekstom 21. stoljeća. Nužno je poticanje razvoja kreativnog društva kroz kreativne skupine osnovnoškolskih i srednjoškolskih programa i visokoškolskih studija te unaprjeđenje svih programa u skladu s kulturnim, gospodarskim i općim društvenim promjenama.

3.1. Visoka dodana vrijednost

Relevantno obrazovanje treba imati vodeću ulogu u razvoju kreativnog društva i kreativnih kompetencija kao ključnog društvenog i razvojnog resursa i nositelja kulturnog identiteta. Kreativne kompetencije prepoznate su i kao bitna strateška odrednica europskih institucija. Veza suvremenog kulturnog, društvenog i gospodarskog okružja u kojem živimo je neraskidiva, tako da transfer kreativnih kompetencija u tehnologije i gospodarstvo kao razvojna dodana vrijednost povećava njihovu produktivnost, prepoznatljivost i konkurentnost, ali i društvenu relevantnost. Razvoj i sprega umjetnosti, dizajna, inovativnih komunikacijskih i interaktivnih tehnologija i ostalih kreativnih promišljanja, pokretači su suvremenih gospodarstava. Sve relevantne institucije snažno će podržati već postojeće inicijative i suradnju na zajedničkim projektima i razvoju kreativne grupe predmeta u predtercijarnom obrazovanju koji, kao krajnji cilj, podižu razinu kvalitete u kulturi, društvu i gospodarstvu.

Za stvaranje visoke dodane vrijednosti nije dovoljno samo znanje, pa čak ni primjena znanja, već kreiranje novih i drukčijih znanja, mogućnosti i spoznaja, drukčijih vrsta pismenosti i komunikacije. Takvu razinu kreativnosti, senzibiliteta i vizije treba sustavno i kompetentno njegovati i poticati kroz cijeli sustav školovanja. Društvo koje to ne uviđa ostaje kronično nezanimljivo bilo kakvoj vrsti tržišta i razvoja.

3.2. Obrazovanje nastavnog kadra

Kreativnost je ključni društveni i razvojni resurs. Tek uz kreativnost znanje postaje nova vrijednost i inovacija, stoga je potrebno sustavno poticanje kreativnosti u predtercijarnom obrazovanju, za što su pak neophodne dodatne kompetencije nastavnika u osnovnim i srednjim školama.

Kako bi se unaprijedila kvaliteta u neposrednoj praksi, nužno je osnaživanje nastavnog kadra kroz unaprjeđenje kompetencija u području kreativne nastave i razumijevanja društvenog i kulturnog konteksta. Potrebno je definiranje grupe ključnih profesionalnih i umjetničko-metodičkih kompetencija nastavnika za sektor odgoja i obrazovanja u području vizualne kulture, sukladno Hrvatskom kvalifikacijskom okviru i Registru HKO o skupovima ishoda učenja, standardima zanimanja, standardima kvalifikacija, programima za stjecanje i vrednovanje skupova ishoda učenja i programima za stjecanje kvalifikacija.

U skladu s time potrebno je uspostaviti sustavnu bazu podataka o točnoj strukturi nastavnika u Hrvatskoj i njihovim kompetencijama, kao i jasne i čvrste parametre vrednovanja od strane nadležnih institucija, te parametre samovrednovanja. Također je nužno pokrenuti programe cjeloživotnog obrazovanja za unaprjeđenje kreativnih kompetencija već postojećih nastavnika u školama.

3.3. Kreativne kompetencije građanstva kao krajnji ishod poučavanja vizualne kulture

Moralna i etička odgovornost te uloga nastavnika predmeta umjetničkog područja u redovnom osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju velika je i neprocjenjiva za razvoj novih kompetencija budućih odgovornih građana RH (“...nove kompetencije pojedinca, koje stavljaju naglasak na razvoj inovativnosti, stvaralaštva, rješavanja problema, razvoj kritičkoga mišljenja...”, Nacionalni okvirni kurikulum, 2011., str. 10).

U cilju zaštite prava djece i mladih na školovanje po svim suvremenim smjernicama i europskim standardima, neophodno je predmete umjetničkog područja vratiti s marginalne pozicije u školstvu i društvu na zasluženije mjesto poveznice svih predmeta iz prirodnog i društvenog područja te, u skladu s time, osigurati adekvatan opseg predmeta umjetničkog područja (npr. vraćanje satnice predmeta sadašnjeg naziva Likovna kultura na dva sata tjedno).

Takvim pristupom došlo bi i do rasterećenja u obradi nastavnog sadržaja prirodnih i društvenih predmeta. Kvalitetnom strukturnom korelacijom trebali bi se povezati sadržaji i pojmovi iz različitih predmeta koji imaju komplementarno značenje (reljef u prirodoslovlju – reljef u umjetnosti; scenarij u hrvatskom jeziku – film u umjetnosti i dr.). Iz toga proizlazi da vizualna kultura omogućava razvijanje kompetencija važnih za mnoga (neumjetnička) područja.

Predmetni kurikulum mora ostaviti dovoljno slobode za korištenje suvremenih metoda i različitih strategija poučavanja i učenja (npr. transfer, metoda likovno-pedagoškog koncepta, design thinking, imerzivna metoda itd.).

Implementacijom većeg broja različitih metoda potiče se iskustveno učenje, vizualno mišljenje, kritičko mišljenje, analitičko i sinkretičko mišljenje te konvergentno i divergentno mišljenje, razvoj više vrsta inteligencija s naglaskom na intuiciju, konceptualni pristup, introspekcija i samokritičnost, različiti načini organizacije i samoorganizacije, originalnost, intrinzična motivacija, percepcija procesa, te se općenito potiče kreativnost i samopouzdanje učenika.

Predloženim pristupom nastavi novim bi se generacijama omogućio kvalitetniji odgoj i obrazovanje, što bi se dugoročno odrazilo i na boljitak hrvatskog društva te konkurentnost na raznim tržištima.

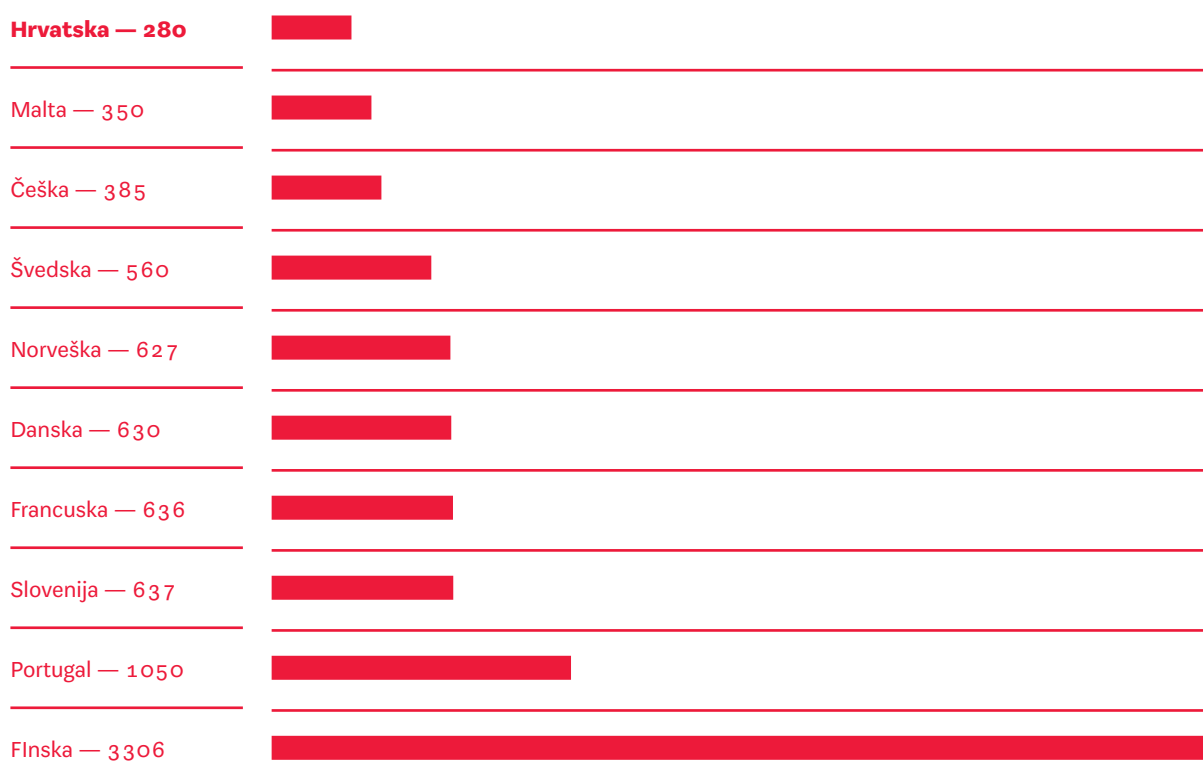
4. Relevantni kontekst u zemljama EU

U pogledu današnje satnice predmeta Likovna kultura Hrvatska nedvojbeno zaostaje za Europom. Iako postoji europska zemlja koja ima jednako malu satnicu kao i Hrvatska, a to je Slovačka, naša se obrazovna politika deklarativno ugleda na neke druge zemlje zapadne i sjeverne Europe⁸. No sve druge europske zemlje imaju veću satnicu likovne kulture. Ona se većinom kreće između 2 i 4 sata tjedno, samo se ponekad u pojedinim razredima spušta na 1 sat tjedno.

Neke su zemlje posebno napredne u pogledu vizualnog obrazovanja te imaju predmete koji objedinjuju umjetnost s obrtom i dizajnom: Švedska, Estonija, Finska i Norveška (Art and Craft), Danska (Art and Handicraft, wood/metalwork, home economics), Lihtenštajn (Technical design, Creative Arts), Litva (Art and Technologies), Portugal (Visual and Technological Education). Te zemlje su navedenim predmetima osigurale izdašne satnice od 2 do 8 sati tjedno. Znakovito je da je u Hrvatskoj upravo Tehnička kultura (djelomično ekvivalentna područjima koja se u tim zemljama nazivaju Craft, Technical design i sl.) uz Likovnu kulturu predmet s najmanjom satnicom (1 sat tjedno od 5. do 8. razreda).

Tu razliku najlakše je vidjeti ako zbrojimo sate koje učenik provede na nastavi likovne kulture tijekom cijelog osnovnoškolskog obrazovanja⁹. Na grafikonu 1 prikazan je izbor zemalja EU, naziv predmeta koji pokrivaju sadržaj likovne kulture i okvirna satnica kroz cijelo osnovnoškolsko obrazovanje.

Grafikon 1 — Ukupna satnica vizualnog obrazovanja tijekom osnovne škole.

8 — Podatci preuzeti s http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/eurybase_en.php 2012. godine.

9 — Većina zemalja EU ima devetogodišnju osnovnu školu te neke od njih imaju više radnih tjedana u školskoj godini.

Iz naziva predmeta u tablici 1 također se naslućuje kakav pristup pojedine zemlje imaju u poučavanju sadržaja iz područja vizualne kulture. Većina ih uz umjetnost poučava i obrt (koji u sebi sadrži mnoge elemente dizajna i našeg predmeta Tehnička kultura) ili tehnologiju.

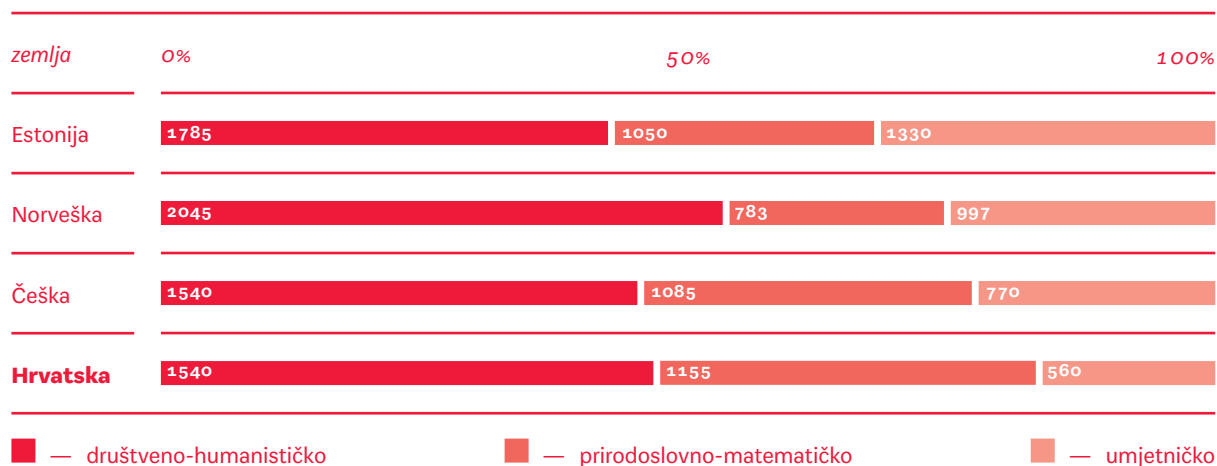
Tablica 1 — Procjena ukupne satnice tijekom osnovnoškolskog obrazovanja¹⁰.

<i>zemlja</i>	<i>ime predmeta</i>	<i>ukupna satnica</i>
Hrvatska	Likovna kultura	280
Malta	Art	350
Slovenija	Visual education	487
	Days for culture	150
Švedska	Art	230
	Craft	330
Danska	Art	240
	Handicraft, wood/metalwork, home econom.	390
Češka	Fine art	385
Francuska	Artistic practice and art history	636
Norveška	Arts and craft	627
Portugal	Visual and technological education	210
	Visual education	840
Finska	Art	1368
	Craft	1938

¹⁰ — Procjena ukupne satnice tijekom osnovnoškolskog obrazovanja napravljena prema podacima o satnici iz kurikuluma s http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/eurybase_en.php 2012 godine.

Usporedbom satnica prirodoslovno-matematičke, društveno-humanističke i umjetničke (kreativne) grupe predmeta jasno je da su ukupne satnice prirodoslovno-matematičke i društveno-humanističke grupe predmeta u Estoniji i Češkoj slične hrvatskim, dok Norveška ima veću satnicu posvećenu društvenim, a manju prirodnim predmetima. Najveća razlika je između ukupnih satnica u umjetničko području, što se jasno vidi na grafikonu 2. U Norveškoj i Estoniji umjetnička (kreativna) grupa predmeta ima ukupno veću satnicu nego društveni predmeti zajedno. To nam govori da te zemlje vrednuju vizualnu edukaciju kao komplement društvenim i prirodnim znanostima.

Grafikon 2 — Odnos predmetnih područja¹¹.

¹¹ — Na grafikonu su prikazane zbrojene satnice biologije, fizike, kemije i geografije za prirodoslovno-matematičko područje, stranih jezika, povijesti, građanskog, vjerskog i religijskog obrazovanja za društveno-humanističko područje te vizualnog i glazbenog obrazovanja za umjetničko područje. Materinski jezik, matematika, tjelesna i tehnička kultura nisu uključeni u grafikon.

Usporedbom satnica različitih predmeta u Hrvatskoj s nekim državama EU (za primjer su odabrane Norveška, Estonija i Češka, tablica 2). U podjeli satnice materinskog jezika, matematike, stranog jezika, tjelesne i zdravstvene kulture nema značajnih razlika između Hrvatske i navedenih država – sve zemlje tim predmetima dodjeljuju najviše sati.

Tablica 2 — Usporedba ukupnih okvirnih satnica predmeta kroz cijelo osnovnoškolsko obrazovanje po predmetima u odabranim državama EU¹².

Hrvatska	Norveška	Estonija	Češka
Hrvatski jezik — 1470	Norveški — 1770	Estonski/ruski — 1610	Češki — 1750
Matematika — 1260	Matematika — 1201	Matematika — 1260	Matematika — 1225
TZK — 665	Tjelesna edukacija i aktivnost — 782	Tjelesna edukacija — 840	Tjelesna i zdravstvena edukacija — 700
Strani jezik — 700	Engleski + 2. strani jezik — 820	Strani jezik A + B — 1155	Strani jezik — 735
Povijest* — 280	Društvene znanosti i povijest — 641	Povijest — 210 Građanski odgoj — 210	Povijest i građanski odgoj — 385
Vjeronauk — 560	Religija, filozofija života i etika — 584	Društvene znanosti — 210	Ljudi i svijet* — 420
Priroda i društvo* — 350 Priroda* — 122,5	Prirodne znanosti — 584	Prirodne znanosti — 420	Prirodne znanosti (fizika, kemija, biologija i geografija) — 735
Geografija* — 262,5	Hrana i zdravlje — 199	Geografija* — 175	Informacijska i komunikacijska tehnologija* — 70
Biologija* — 140		Biologija* — 175	
Kemija* — 140		Kemija* — 140	Ljudi i rad — 280
Fizika* — 140		Fizika* — 140	
Likovna kultura — 280	Umjetnost i obrt — 627	Umjetnost i obrt + umjetnost — 525 Ručni rad — 350	Umjetnost — 385
Glazbena kultura — 280	Glazba — 370	Glazba — 455	Glazba — 385
Tehnička kultura* — 140			

12 — Podatci preuzeti sa http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/eurybase_en.php u siječnju 2011. godine.

* — predmeti koji se ne predaju u svim razredima osnovne škole.

Tablica 3 — Okvirna usporedba maksimalne godišnje satnice likovnih predmeta u gimnazijama ili njihovim ekvivalentima, tj. srednjim školama usmjerenima na daljnje fakultetsko obrazovanje u Sloveniji, Finskoj, Kanadi (Ontario), Sjevernoj Karolini i Republici Hrvatskoj¹³.

<i>država</i>	<i>broj sati godišnje</i>	<i>maksimalno sati tijekom srednjoškolskog obrazovanja</i>
Hrvatska	35 sati	do 140 sati
Finska	38 sati	do 190 sati
Slovenija	do 70 sati	do 280 sati
USA (Sjeverna Karolina)	do 150 sati	do 600 sati
Kanada (Ontario)	do 110 sati	do 770 sati

Skoro sve zemlje EU uključene u istraživanje (Taggart, 2004.) imaju slične ciljeve kurikuluma umjetničkog obrazovanja: razvijanje umjetničkih vještina, znanje i razumijevanje, upoznavanje s različitim umjetničkim formama, povećanje kulturnog razumijevanja, dijeljenje iskustava, odgoj kritički svjesnih konzumenata i umjetničkih stvaralaca.

Osim umjetničkih, u većini zemalja očekivani su i individualni i socio-kulturni ishodi (npr. samopoštovanje, samouvjerenost, individualna ekspresija, suradnja, interkulturno razumijevanje i sudjelovanje u kulturi).

Osobito je naglašen novi fokus na kreativnosti (često s naglaskom na inovativnost) i kulturno obrazovanje (i kao individualni identitet i kao interkulturno razumijevanje).

Minimalna obavezna satnica umjetničkih predmeta je u osnovnoj školi prosječno 50 do 100 sati godišnje (HR 35 sati), a u srednjoj je nešto niža prosječna minimalna satnica od 25 do 75 sati (HR 35 sati)¹⁴.

Ministarstvo bi trebalo revidirati tradicionalni odnos snaga među predmetima u hrvatskim školama, gdje se najviše vrednuju hrvatski jezik, matematika i prirodne znanosti (koje su raspjerkane na čak 6 različitih predmeta tijekom osam razreda).

Takav pristup stvara veliku neravnotežu zbog koje su na gubitku umjetnički ali i društveni sadržaji, koji su samo neznatno bolje zastupljeni. Satnica predmeta vizualne kulture također bi trebala biti usklađena s prosjekom europskog minimuma (2 sata tjedno).

¹³ — Tablica je izrađena prema podacima iz opsežnije tablice iz: Ivana Obradović, Interdisciplinarnost u srednjoškolskoj nastavi likovne umjetnosti, diplomski rad, Zagreb, 2014., str. 51.

¹⁴ — Iz dokumenta Arts and Cultural Education at School in Europe, © Education, Audiovisual and Culture Executive Agency, 2009.

5. Prijedlog općih dugoročnih ishoda

5.1. Dugoročni ishodi kreativnog obrazovanja

- ▶ Izgraditi načine javnoga komuniciranja, nastupanja i izlaganja;
- ▶ Prihvatiti suradnički odnos sa svim vršnjacima, naročito onima s posebnim potrebama;
- ▶ Zastupati pozitivan odnos prema umjetničkomu stvaralaštvu, aktivnostima i kulturnoj baštini te vlastitim ostvarenjima i onima drugih učenika;
- ▶ Demonstrirati sposobnosti realizacije jednostavnih projekata koji sadrže osnovni kreativni i inventivni proces: percepciju, promišljanje, postavljanje i rješavanje zadatka, realizaciju, evaluaciju;
- ▶ Povezati nastavni sadržaj s primjerima iz neposredne životne okoline;
- ▶ Konstruirati složenije vizualne, verbalne, auditivne i tjelesne forme prema usvojenoj shemi kreativnog procesa;
- ▶ Prepoznati ulogu igre u kreativnom procesu;
- ▶ Primijeniti novomedijske tehnologije iz svakodnevnog života u nastavnom procesu (kao izvore podataka i oblike izražavanja);
- ▶ Preispitati bitna pitanja o sebi i društvu u kojemu živimo te ih oblikovati u javne umjetničke iskaze s kritičkim stavom;
- ▶ Prepoznati opća obilježja umjetničkih ostvarenja u raznim medijima, životnom okruženju te povijesnom i društvenom kontekstu;
- ▶ Upoznati hrvatsku umjetnost i baštinu te kulturu drugih naroda i zajednica u kontekstu svjetske kulture i univerzalnih vrijednosti;
- ▶ Razviti informacijsku pismenost kako bi se poboljšalo snalaženje u velikoj količini informacija (vizualnih i drugih) koje karakteriziraju suvremeno društvo.

5.2. Opći ishodi učenja za umjetničko polje Vizualna kultura i umjetnost

- ▶ Identificirati vizualno izražavanje kao jedan od ravnopravnih načina izražavanja (uz verbalno, literarno, auditivno te kinestetičko);
- ▶ Prepoznati sastavnice vizualnoga stvaralaštva u različitim vizualnim medijima (crtež, slika, grafika, skulptura, arhitektura, film, fotografija, dizajn);
- ▶ Uočiti zakonitosti kreativnog procesa u cilju protoka ideja i njihovog razvoja do što udaljenije/originalnije točke;
- ▶ Valorizirati vlastite i tuđe vizualne uratke debatom, samokritičkim pristupom, afirmativnim izražavanjem i konstruktivnom kritikom;
- ▶ Demonstrirati fine motoričke vještine, koncentraciju, upornost i dosljednost te usmjereni vizualni opažaj i pamćenje izvođenjem složenih pokreta pri oblikovanju dvodimenzionalnih i trodimenzionalnih vizualnih uradaka;
- ▶ Planirati istraživački pristup radu (odabrati, urediti i organizirati vizualni materijal u cilju izražavanja ideje; istražiti svrhu objekata i slika iz prošlih i sadašnjih kultura i identificirati njihov kontekst);
- ▶ Primjenjivati jezik asocijacija, simbola, kodova i znakova u svakodnevnoj vizualnoj komunikaciji te kao osnovu za estetske prosudbe i odluke u svakodnevnom životu;
- ▶ Konstruirati složenije vizualne uratke (odnos ideja i njihove realizacije u materijalima i medijima) u cilju izražavanja vlastite vizualne poruke;
- ▶ Analizirati ideje i poruke, kontekste, značenja i tehničke utjecaje vezane uz produkciju umjetničkih djela;
- ▶ Istražiti kontekste vlastitih vizualnih uradaka;
- ▶ Primijeniti poznavanje teorija, karakteristika materijala, tehnika i tehnologija na vlastitu vizualnu praksu;
- ▶ Prepoznati umjetnost i dizajn kao bitan dio društvene kulture kroz razlikovanje estetskih, etičkih i utilitarnih vrijednosti u primjerenim umjetničkim i dizajnerskim djelima, vlastitom i tuđem stvaralaštvu te u svom neposrednom okruženju;
- ▶ Kombinirati spoznaje stečene osobnim iskustvom u umjetničkim i dizajnerskim aktivnostima i stvaralaštvu sa spoznajama iz drugih odgojno-obrazovnih područja;
- ▶ Izgraditi medijsku kulturu i medijsku pismenost korištenjem IK tehnologije.

6. Strateške postavke i ciljevi

Obzirom na goruće probleme u hrvatskom školstvu, društvu i gospodarstvu, važno je što prije krenuti u temeljne promjene u odgojno-obrazovnom sustavu. Akademija likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu, Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta, Arhitektonski fakultet, Studij dizajna na Arhitektonskom fakultetu, Učiteljski fakultet, Udruga za promicanje vizualne kulture OPA, Hrvatsko društvo dizajnera, Hrvatska komora arhitekata, Interacta – Udruga za produkciju i interakciju u kulturi i obrazovanju smatraju da je krajnji trenutak za pokretanje promjena u umjetničkom području te polju vizualnih umjetnosti i dizajna.

Zato su predložene sljedeće strateške postavke:

1. Poduzimanje prvih koraka (u razdoblju od rujna 2014. do prosinca 2014.)

- ▶ Javno predstavljanje inicijative i strategije razvoja kreativnosti u predtercijarnom odgoju i obrazovanju;
- ▶ Udruživanje umjetničkog područja na razini Sveučilišta u Zagrebu;
- ▶ Suradnja predstavnika umjetničkog područja s predstavnicima relevantnih državnih institucija (AZOO, MZOS, NVZVOTR) i umrežavanje s predstavnicima neposredne nastavne prakse.

Cilj 1.1. Umrežavanje institucija koje obrazuju nastavni kadar umjetničkog područja.

Cilj 1.2. Aktivna participacija u promišljanju predtercijarnog likovnog, vizualnog i kreativnog obrazovanja (osnovne i srednje škole) kao kreativnog resursa društva u suradnji sa svim partnerima (udruživanje predstavnika umjetničkog područja s predstavnicima relevantnih državnih institucija – AZOO, MZOS).

Cilj 1.3. Kreativne inicijative, obrazovne grupe i umjetničko područje nužno trebaju imati predstavnika u Nacionalnom vijeću za znanost i visoko obrazovanje (NVZVOTR) i ostalim strateškim tijelima koje promišljaju razvoj ljudskih potencijala u hrvatskom društvu.

Cilj 1.4. Inicijativa za reviziju, usklađivanje i osuvremenjivanje planova i programa visokoškolskih ustanova koje obrazuju nastavni kadar u umjetničkom području.

Cilj 1.5. Osnivanje i pokretanje Zavoda za razvoj kreativnog građanstva kao platforme za cjeloživotno učenje (ALU).

Cilj 1.6. Umrežavanje sa strukovnim udrugama, stručnim županijskim aktivima i ostalim oblicima organiziranja pripadnika neposredne nastavne prakse (udruga OPA).

Cilj 1.7. Inicijativa i suradnja na razvijanju dugoročnog modela interakcije kulturnih i obrazovnih resursa, što podrazumijeva razne oblike obrazovanja – institucionalno i izvaninstitucionalno, formalno i neformalno, pogotovo obrazovanje koje znatno aktivnije i kreativnije koristi vanjske “neškolske” institucije (muzeji svih profila i sl.) u općem obrazovanju – kao dio školskog obrazovanja i kao nadopunu.

2. Izrada prijedloga predmetnog kurikulumuma za Likovnu/Vizualnu kulturu i umjetnost za OŠ i SŠ (u razdoblju od rujna 2014. do prosinca 2014.)

- ▶ Izrada prijedloga kurikulumuma;
- ▶ Javno predstavljanje Inicijative;
- ▶ Usklađivanje i umrežavanje s ostalim predmetnim kurikulumima.

Cilj 2.1. Kompetentni profesori umjetničkih i učiteljskih fakulteta te učitelji i nastavnici likovne kulture i umjetnosti trebaju aktivno sudjelovati u izradi predmetnog kurikulumuma i njegovoj evaluaciji, kao i u izradi kataloga kompetencija te raznih vrsta i načina provjere predviđenih kompetencija.

Cilj 2.2. Radna grupa za razvoj kreativnosti u predtercijarnom odgoju i obrazovanju (Akademija likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu, Učiteljski fakultet, Filozofski fakultet, Udruga za promicanje vizualne kulture OPA, Interacta – Udruga za produkciju i interakciju u kulturi i obrazovanju), učitelji, akademije i fakulteti koji obrazuju kreativne grupe predmeta, strukovne udruge i institucije daju prijedlog predmetnog kurikulumuma.

3. Vraćanje minimalne obvezne satnice Likovne/Vizualne kulture i umjetnosti na satnicu prije 1996. godine i razvoj izbornih predmeta – Uravnotežena zastupljenost odgojno-obrazovnih područja. (od rujna 2014. do rujna 2015.)

- ▶ Poduzimanje pisanih i javnih akcija u cilju promjene pravnih akata.

Cilj 3.1. Izrada elaborata o neophodnosti nastave vizualnih umjetnosti i dizajna za razvoj kreativnog i kritičkog mišljenja kod djece i mladih u svrhu napretka kulture, društva i gospodarstva (upućivanje elaborata krovnim institucijama – MZOS-u i AZOO-u).

Cilj 3.2. Upućivanje zahtjeva i konkretnog prijedloga preraspodjele sati i interpolacije novih sati unutar novog nacionalnog odgojno-obrazovnog kurikulumuma.

Cilj 3.3. Radni i pregovarački sastanci s predstavnicima strukovnih i zakonodavnih institucija (AZOO i MZOS) i predstavnicima drugih predmetnih područja te donošenje zaključaka i odluka.

Javne akcije u cilju podizanja svijesti i građenja javne potpore.

4. Edukacija nastavnika u neposrednoj praksi (u razdoblju od listopada 2014. do prosinca 2015.)

- ▶ Unaprjeđenje kompetencija nastavnika;
- ▶ Definiranje grupe ključnih kompetencija nastavnika za sektor odgoja i obrazovanja u području vizualne kulture;
- ▶ Povezivanje AZOO-a i Povjerenstva za kreativni i kulturni odgoj i obrazovanje sa stručnim službama u školama;
- ▶ Edukacije za nastavnike u organizaciji AZOO-a, MZOS-a, ALU Zagreb i nevladinih organizacija (udruga OPA).

Cilj 4.1. Potrebno je definiranje grupe ključnih kompetencija nastavnika za sektor odgoja i obrazovanja u području vizualne kulture, sukladno Hrvatskom kvalifikacijskom okviru i Registru HKO o skupovima ishoda učenja, standardima zanimanja, standardima kvalifikacija, programima za stjecanje i vrednovanje skupova ishoda učenja i programima za stjecanje kvalifikacija. Nužno je hitno osigurati profesionalne i umjetničko-metodičke kompetencije nastavnika u školama i unaprijediti kvalitetu u neposrednoj praksi sukladno potrebama suvremenog razvoja.

Cilj 4.2. Hitno uspostaviti sustavnu bazu podataka o točnoj strukturi nastavnika i njihovim kompetencijama. Napraviti točan snimak sadašnjeg stanja i potreba u školama.

Cilj 4.3. Inicijative i izrada prijedloga za pripremanje i zakonsku provedbu službenog dokumenta o obvezi školskih stručnih službi i krovne strukovne institucije (AZOO) za provođenje sustavne edukacije nastavnog kadra u području vizualne kulture (unaprjeđenje kompetencija nastavnika) glede nastavnih metoda i strategija, iskustvenog i istraživačkog učenja te integrirane i projektne nastave.

Cilj 4.4. Unaprjeđenje kompetencija nastavnika vizualne kulture: predavanja, radionice i osposobljavanja koja će pomoći nastavnicima umjetničkog područja da osuvremene pristup nastavi u cilju stavljanja težišta na razvoj kreativnog i kritičkog mišljenja.

5. Aktivna participacija u eksperimentalnoj primjeni odabranog predmetnog kurikuluma

Cilj 5.1. Inicijative, izrada prijedloga i aktivna participacija u kreativnoj eksperimentalnoj nastavi putem smjernica i pravilnika nadležnih institucija i tijela a na temelju praćenja implementacije novog kurikuluma u neposrednoj nastavnoj praksi.

*Strategija razvoja
kreativnosti u
osnovnoškolskom
i srednjoškolskom
odgoju i obrazovanju*

HRVATSKA KAO KREATIVNO I INOVATIVNO DRUŠTVO
Inicijativa i koordinacija strategije razvoja kreativnosti
u osnovnoškolskom i srednjoškolskom odgoju i obrazovanju:

Akademija likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu:

izv.prof.art Aleksandar Battista Ilić, dekan
izv. prof. art Ines Krasić, Nastavnički odsjek
as. mr. art Sonja Vuk, Nastavnički odsjek

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu:

izv. prof. dr. sc. Frano Dulibić, Odsjek za povijest umjetnosti
v. as. dr. sc. Jasmina Nestić, Odsjek za povijest umjetnosti
as. Josipa Alviž, Odsjek za povijest umjetnosti

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

izv. prof. mr. Miroslav Huzjak

Arhitektonski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

izv. prof. dr. sc. Fedja Vukić, Studij dizajna
doc. mr. art. Ivana Fabrio, Studij dizajna

OPA udruga za promicanje vizualne kulture

mr. art Jelena Bračun Filipović
Gordana Koščec, učitelj-mentor prof. likovne kulture
Ida Loher, učitelj-mentor prof. likovne kulture
Pero Mmarević, MPhil

Hrvatsko dizajnersko društvo

Ivana Borovnjak, MDes

Hrvatska komora arhitekata

doc. art. Mia Roth Čerina

**Interacta – udruga za produkciju
i interakciju u kulturi i obrazovanju**

Irena Sertić, predsjednica

vizualni identitet i prijelom
Dario Dević

korištena tipografija 'Mote'
Hrvoje Živčić